

2 K miesięcznie
z odsyłką.

Zagranicą miesięcznie 2 M. 30 f.
3 fr. 50 ctm., 2 1/2 szyl. 70 cm. amer.
Tygodniowo w Krakowie 40 h.
z dostawą po domu 46 h.

Cena numeru **4 h**
popołudniowego
Cena nru porannego **8 h**
Oba wydania razem **10 h**
w mieście i za prowincyi.

NAPRZÓD

Organ centralny polskiej partii socjalno-demokratycznej.

Wychodzi dwa razy dziennie: rano i po południu.

WYDANIE POPOŁUDNIOWE.

Redakcja i Administracja
Kraków, Dunajewskiego 5.

Reklamacje otwarte są wolne od
opłaty pocztowej. — Redakcja
kopisów nie zwraca i bezmien-
nych listów nie uwzględnia.

Konto czekowe Nr. 34.095.

Dział inseratowy:
ul. Gołębia L. 2, I. p.
Telef. Nr. 1354. Konto czek. 910.

Ceny ogłoszeń: Za miejsce wiersza
petitem 24 h. Za miejsce wiersza
petitem w nadesłanem 60 h.

Gwałtowny nacisk na Grecję.

Francuzi i Anglicy w Salonikach.

Berlin, 23 listopada.

Donoszą z Sofii do „Berl. Tagebl.“, że Anglicy wylądowali w Salonikach dotychczas w liczbie 17.000 ludzi i nie będą wysyłać nowych posiłków; użyją natomiast swych sił dla obrony Egiptu. Francuzi dotychczas sprowadzili 110.000 wojska i zamierzają sprowadzić jeszcze 100.000. Jednak od 10 dni nie przybywają nowe posiłki.

Anglicy i Francuzi wydają w Salonikach obecnie własną gazetę i — jak się zdaje — wcale nie zamierzają już oddać Salonik z powrotem; przynajmniej pewna firma włoska otrzymała 4 miliony w złocie wraz z poleceniem wybudowania wielkich koszar. Wszystkie wojenne wozy ciężarowe, których użyli Anglicy, mają odznakę Czerwonego krzyża. W piątek w porcie znajdowało się 20 wielkich parowców oceanowych i 6 okrętów szpitalnych, na które w nocy transportuje się rannych (dotychczas przeszło 3000 Francuzów). Liczba zabitych — według opowiadań rannych — musi być kolosalną, gdyż Bułgarzy walczą bezwzględnie.

Niezadowolenie Francuzów z Anglików jest jeszcze większe, niż niezadowolenie Greków z Francuzów i Anglików.

Francuzom braknie uprząży do dział. Angielskie zaś wielkie działa — na skutek polecenia z Londynu — zostały pozostawione w Salonikach, a więc nie zostały jeszcze odtransportowane na front. Od Greków alianci nie otrzymują nic. Wojska aliantów wszystko w obfitości przywożą ze sobą i mają polecenie nie kupowania niczego w Salonikach.

Bez przerwy napływają do Salonik tysiące uciekinierów-Serbów. Panuje wielka drożyzna, ale braku środków spożywczych naogół niema. Babcie sumy płaci się za mieszkania. W restauracjach do północy ścisk. Patrole francuskie, angielskie i greckie — ściśle pomiędzy sobą odzielone — przebiegają miasto. Do wrogich starć pomiędzy aliantami a Grekami dotychczas nie doszło; miały miejsce tylko ekscesy pijanych.

Francuzi mają wielkiego stracha przed bułgarskimi atakami na bagnety. Wypowiadają oni głośno niezadowolenie z tego, że posłano ich do Salonik, podczas gdy powiedziano im, że udają się do Marokka.

Nastroj Greków przynębiony. Serbię uważa się za ostatecznie zniszczoną. Co będzie jutro — pytają Grecy — gdy Bułgarzy podejmą ofensywę przeciwko Anglikom i Francuzom?

Rząd rosyjski wobec kwestyi polskiej.

Berlin, 23 listopada.

Do „Lokalanzeigera“ donoszą via Kopenhaga: Jako odpowiedź na uchwały komisji mieszanej w sprawie rozszerzenia praw Polaków (jak z dalszego widać — cofnięcia ograniczeń Polaków na Litwie, Ukrainie i Chełmszczyźnie — red. „Nap.“), pisemnie zakomunikował komisji imieniem rządu wyższy urzędnik ministerstwa spraw wewnętrznych, senator Litwinow, co następuje:

Uchwały sprzeciwiają się podstawowym zasadom rządu o ochronie żywotnych interesów ludności rosyjskiej, oraz litewskiej w guberniach zachodnich i w gubernii chełmskiej. Sprzyjałyby one (uchwały) gospodarczemu uciskowi tych przeważających żywotów przez mniejszość polską i wyrównwałyby

drogę dla ich polonizacji. Dlatego rząd nie może aprobować uchwał komisji.

Że te ważne sprawy zostały wysunięte w czasie, kiedy Rosya musi wyteńczyć wszystkie swoje siły, ażeby zwyciężyć nieprzyjaciół — świadczy tylko o małej wierności i przywiązaniu wobec państwa rosyjskiego. (Słowa te zwracają się przeciwko petersburskim politykom polskim, którzy oczekiwali wobec rzekomych lepszych zamiarów Rosyi wobec Polaków — zniesienia arypolskich ograniczeń na powyższych wymienionych terytoryach. Red. „Naprzodu“).

Kryzys w Anglii.

Berlin, 23 listopada.

Z Londynu donoszą do „Voss. Ztg.“, że w angielskim gabinecie znowu przesilenie. Grey pono chce ustąpić, gdyż od dłuższego czasu już z pozostałymi członkami gabinetu jest w niezgodzie co do ważnych kwestyj wojennych. Krytyka, którą wypowiedziano w Izbie lordów, pod jego adresem znalazła silne echo wśród ludności. Grey podobno dawnoby już poszedł, gdyby można było mu znaleźć następcę. Mówią także, że i Asquith oświadczył, iż nie chce w gabinecie pozostać aż do końca wojny. Donoszą także, że na ostatniej konferencji paryskiej Anglia próbowała przerzucić kwestyę amunicyjne i rekrutacyjne na Francję oraz skierować na nowo tory kwestyę finansowania wojny. Wywołało to wielkie niezadowolenie w Rosyi i Francyi.

Na froncie wschodnio-galicyjskim.

Berlin, 23 listopada.

Z kwatery prasowej telegrafują do „Vossische Ztg.“, że w tych punktach frontu galicyjskiego, które były wysunięte przed właściwą linię główną, dał się zauważyć pewien ruch. Opróżniono mianowicie wysunięte placówki bez walki. Odchodzące oddziały zajęły pozycje w łączności z linią główną, która zaopatrzona jest na zimę w blokhausy i odpowiednie kwatery.

Rosya w Persyi.

Konstantynopol, 23 listopada.

Jak donoszą z poważnych źródeł perskich, Rosya próbowała wzmocnić swe stanowisko w Teheranie, lecz bezskutecznie. Ponieważ w Teheranie powstał silny ruch antyrosyjski, więc rosyjskie oddziały w Kazwinie otrzymały polecenie odmaszerowania do Teheranu, aby zdusić ten ruch. Lecz ledwie opuścili Rosyanie Kazwin, zostali zaatakowani przez perskie oddziały rewolucyjne i musieli się cofnąć w kierunku Aquimanu.

Schükri-bej o walkach dardanelskich.

Berlin, 23 listopada.

„Berl. Tagebl.“ donosi z Sofii, że nowo mianowany turecki, wojskowy attaché w Berlinie Schükri-bej, który był jednym z komendantów w Dardanelach około Sedilbaru od maja do końca czerwca, oświadcza w Sofii, że nie bacząc na niesłychane wprost straty alianci przez ten czas nie zdobyli ani jednego cala terenu. Od czasu zaś, jak przystąpiła do walk Bułgarya, operacje w Dardanelach zupełnie osłabły. Zapewne akcja dardanelaska czwóralliantów nie zostanie podjęta ponownie; zostanie według wszelkiego prawdopodobieństwa zupełnie zaniechana.

Grecya pod presją czwórsojuszu.

Blokada Grecyi.

Lugano, 23 listopada.

Ogromne wrażenie w Grecyi — według „Secolo“ — wywołała wieść o ekonomiczno-handlowej akcji przeciwko Grecyi. Według „Neon Asty“, akcja ta dotyczy greckiego importu i eksportu z krajów czwórporozumienia, dalej polityczki, wreszcie importu zboża z Francyi i Egiptu. Blokada ma ten skutek, że okręty greckie, znajdujące się w portach czwórsojuszu, nie mogą zabierać ani żadnych ładunków, ani węgla; państwa neutralne także nie mogą nic importować do Grecyi.

Wizyta Kitchenera w Grecyi.

Rotterdam, 23 listopada.

Według tutejszych danych, niechęć do czwórsojuszu w Atenach wzmogła się. Wizyta Kitchenera — gdy doszła wieść o blokadzie ekonomicznej Grecyi — zrobiła bardzo małe wrażenie. Kitchener z Aten udał się do Salonik i konferował tam z angielskimi generałami. Stamtąd odjechał w niewiadomym kierunku.

Stanowisko króla greckiego.

Chrystyania, 23 listopada.

„National-Tidende“ donosi z Londynu, że ostateczną odpowiedź króla greckiego wypadnie w najwyższym stopniu niezadowolająco. Król oświadczył, że według jego mniemania czwórsojusz zostanie na lądzie rozbity. Król nie zmieni stanowiska na skutek groźb.

„Nowoje Wremia“ o Grecyi.

Sztokholm, 23 listopada.

W ostrym artykule przeciwko Grecyi donosi „N. Wremia“ z Aten, że tam planuje się atak na Monastyr, co byłoby naturalnie równoznacznem z wojną pomiędzy Serbią a Grecją. Rząd grecki i król są przekonani o zwycięstwie państw centralnych. Gdyby Grecya była chciała iść z państwami centralnymi, dawnoby zrobiła odpowiednie kroki. Wszystkie wykręty greckie tylko mają na celu ukryć przygotowany atak na cofające się wojsko serbskie.

Sytuacja polityczna na Bałkanie

Udział Włochów w akcji bałkańskiej.

Berlin, 23 listopada.

„B. Z. am Mittag“ donosi z Amsterdamu, że Asquith otrzymał od Kitchenera sprawozdanie o jego pertraktacjach z Włochami. Premier angielski jest zadowolony z sukcesów Kitchenera we Włoszech. Udział Włoch ograniczy się do działalności floty i do wysłania drobnego oddziału na Bałkan. Ekspedycja włoska połączy się z francuską. Włochy otrzymują za to nowe ustępstwa finansowe.

Nadzieje Włochów.

Lugano, 23 listopada.

„Tribuna“ proponuje zamiast włoskiego korpusu ekspedycyjnego zorganizować albańskie wojsko pod Essadem baszą w liczbie do 100 tysięcy. Włosi mogliby dać temu wojsku sztab generalny, oficerów i podoficerów.

Bułgarskie skargi na Rumunię.

Sofia, 23 listopada.

Wśród świata kupieckiego rośnie niezadowolenie, spowodowane zatrzymywaniem bułgarskich

towarów. „Kambana“ powiada: Dlaczego Rumunia nie puszcza absolutnie żadnych towarów do Bułgarii? Dlaczego wbrew wszelkim prawom przetrzymuje milionowe bułgarskie wartości na swem terytorium? Należy raz siebie zapytać, jakie są po temu przyczyny?

Rozbita Serbia.

Ucieczka armii serbskiej.

Budapeszt, 23 listopada.

„Az Est“ donosi, że rozbita przed Monastirem i zdziesiątkowana armia serbska, pozbawiona amunicji, ucieka po równinie Pelagosa, ciągnącej się w kierunku Grecji, i wkrótce już stanie na granicy greckiej. Bułgarska armia, która silnie naciska na Serbów z Tetova, dąży w stronę Albanii. W gminach albańskich mnożą się oznaki powstania przeciw Serbii.

Osaczenie południowej armii serbskiej.

Sofia, 23 listopada.

Po ostatnich wielkich sukcesach oręza bułgarskiego, zwłaszcza po zdobyciu Gostivaru i Prilepu, serbska południowa grupa wojsk, jak się zdaje, ostatecznie jest odcięta od swych sił głównych i odparta w obrębie Ochryda—Dibra. Ponieważ przed Bułgarami z jednej strony otwartą jest droga do Monastynu i Bułgarzy mogą przez uderzenie w tamtym kierunku odciąć Serbom drogę do Grecji, a z drugiej strony ponieważ Serbowie tu zapewne nie potrafią przedostać się przez graniczne grzbiety albańskie, więc południowa armia serbska prawdopodobnie jest już osaczona. Najbliższe dni przyniosą oczywiście wieści także o losach głównych sił serbskich w obrębie Mitrovicy—Nowego Bazaru.

Oczekiwane przekroczenie granic greckich przez Serbów.

Rotterdam, 23 listopada.

Z ostatnich informacji dzienników angielskich można wnioskować, że wojskom pułkownika Vasica, które wyparte zostały z przełęczy Babuna, nie pozostaje obecnie nic innego, jak przekroczenie granicy greckiej, wobec czego stanie się Grecji kwestyą już nie teorii, ale dotykającą, jak wobec cofających się na teren grecki Serbów postąpi.

Wiadomość „Timesa“, jakoby rząd grecki przyobiecał tych wojsk nie rozbrajać i nie internować, dotąd nie została urzędowo potwierdzoną.

Najświeższe zwycięstwa w Serbii.

Sprawozdawca wojenny „Morgenzeitung“ Lennhoff donosi pod datą 22 b. m.:

Wczorajszy dzień przyniósł piękne zwycięstwo kolumnie austriackiej doliną Ibaru ciągnącej ku Mitrovicy. O 20 kilometrów na północ od Mitrovicy, w dolinie Sozanicy, Serbowie uszykowali się do dłuższego oporu. Trzy umocnione linie zdobyły wojska austro-węgierskie tego dnia, czwartą opanowały w nocy.

Nieprzyjacieli cofnął się.

Wzięto do niewoli 200 Serbów, 6 dział, w tej liczbie 2 armaty górskie świeżego modelu. Obecnie odległość stanowisk austriackich od Mitrovicy wynosi 17 kilometrów.

Tak samo korzystnie przebiegły działania na froncie czarnogórskim.

W sandzaku łup wojenny w Nowym Bazarze podniósł ilość zdobytych wczoraj dział na 64, w tej liczbie 50 moździerzy.

Na północ od Pristiny ataki niemieckie bardzo osłabiły opór serbski. Wypierające Serbów wojska Gallwitza znajdują się zaledwie o 20 kilometrów od Pristiny. Na wschód i południowy wschód od tego miasta wytrzymują jeszcze Serbowie ataki bułgarskie.

Wielka ilość jeńców — dwa dni oststnie dostarczyły ich około 12.000 — oświetla dostatecznie krytyczny stan armii serbskiej.

Z Królestwa.

Chełm. Piszą do lubelskiej „Gazety Ludowej“: Miasto samo ma już wygląd polski. Młodzież już w swojej mowie się uczy. Szkolnictwo polskie rozwija się. Jest już kilka szkół początkowych i 4-klasowa szkoła filologiczna. Szkoły te

walczą z brakiem środków. Obowiązkiem więc miasta jest pokryć niedobory tych szkół. Społeczeństwu polskiemu szkolnictwo leży bardzo na sercu. Przedstawienie amatorskie, urządzone przez tamtejsze towarzystwo, przyniosło kilkaset koron dochodu szkole filologicznej.

Obojętność dla Legionów już znikła. Dziś wszyscy już rozumieją dobrze ich znaczenie i wedle sił je popierają. Liga kobiet polskich przygotowuje wojenny, niedawno założona, prowadzona przez grono dzielnych i energicznych a sprawie polskiej szczerze oddanych Polek, zaczęła już pracować. Niesie ona pomoc Legionom, odwiedza rannych, szyje dla nich bieliznę, kolportuje pisma Naczelnego Komitetu Narodowego, opiekuje się rodzinami legionistów i t. d. Celem uczczenia rocznicy powstania, Liga wspólnie z powołanym przez siebie komitetem obchodowym miejskim urządza w niedzielę uroczysty obchód z nabożeństwem i wieczorkiem patriotycznym. Do obchodu zaczęła Liga robić już przygotowania.

Humor Warszawy.

Powtarzamy za ostatnimi „Muchami“ następujący żart:

Zale Wasilja Andreicza Pałkina,
bywszego żandarma.

Z oczów mych gorzka płynie łza,

Jakby po stracie matki;

Ojczyźnie wiernie służył ja,

Choć kochał ja i wziatki.

Lecz człowiek jest człowiekiem wszak,

I ludźmi są żandarmi,

A żandarm każdy nie durak

I wiatrem się nie karmi!

Lubił ja smacznie, dużo zjeść,

I kochać nie na żarty,

A pił, jak innych czortów sześć,

I grał po nocach w karty!

Wtem — od naczalstwa grzmi prikaz,

By się szykować w drogę!

Z kolei wzięto wszystkich nas,

A każdy z nas czuł trwożę.

I skończył się warszawski raj

Ze służbą mą kochaną,

Przewieźli nas w rosyjski kraj

I taki prikaz dano:

„Kolei mamy coraz mniej,

Więc po co nam żandarmi?

Kazna bezsilna: pustki w niej,

Niech każdy sam się karmi!“

Odstawkę dano wszystkim nam

I ot nadeszła bieda!

Co teraz robić, nie wiem sam!

Bo wziatki nikt już nie da...

KRONIKA.

Oswobodzenie prezydenta Rutowskiego. W odpowiedzi na petycję miasta Krakowa oraz prezydium Związku 30 miast w sprawie uwolnienia z niewoli wiceprezydenta m. Lwowa dra Rutowskiego otrzymało prezydium telegraficzną wiadomość od prezesa Koła polskiego dra Bilińskiego, że sprawa uwolnienia jest na dobrej drodze.

Karty chlebowe. Jak wykazuje statystyka biura centralnego, w pierwszym tygodniu karty chlebowej wydano 28 zgłoszonym hotelom i zajazdom 8583 kart chlebowych.

Z chwilą wprowadzenia kart chlebowych sytuacja mieszkańców gmin sąsiednich stała się bardzo trudną. Wiele mieszkańców tych gmin zgłasza się do biur okręgowych i do biura centralnego, oświadczając, iż nie mogą dostać nigdzie chleba; nie otrzymali bowiem jako mieszkańcy gmin, należących do Krakowa, kart chlebowych. Nie mogą więc zakupywać chleba w Krakowie, jak to czynili dawniej, nie mogą go też otrzymać we własnych gminach, ponieważ niema tam piekarni. Ci mieszkańcy gmin sąsiednich, którzy posiadają jeszcze zapasy mąki oraz odpowiednie piece, pieką chleb w domu, lecz reszta znajduje się w rozpaczliwym wprost położeniu. Byłoby wskazaniem, aby starostwo i namiestnictwo zajęły się tą sprawą; wymaga ona bowiem bezwzględnego załatwienia.

Namiestnictwo mogłoby np. dostarczyć wójtom gmin sąsiednich odpowiednią ilość kart chlebowych, tak, aby mieszkańcy tych gmin mogli zapatrywać się w chleb w piekarniach krakowskich. Również byłoby wskazaniem, by gmina m. Krakowa zajęła się sprawą swoich funkcyonaryuszy,

z których wielu mieszkając w gminach sąsiednich, nie otrzymało kart chlebowych, i wskutek tego nie może otrzymać chleba. Odpowiednie instytucje gminne (dyrekcja tramwajów krakowskich, zarząd wodociągów miejskich) powinny wydawać swym funkcyonaryuszom, mieszkającym w gminach sąsiednich, osobne karty chlebowe, położenie ich bowiem jest bardzo trudne.

Powrót uchodźców do Krakowa. Zapowiedziany ogólny powrót uchodźców krakowskich z baraków choceńskich rozpocznie się już w dniach najbliższych. We czwartek 25 b. m. o godz. 2:35 po południu przybywa do Krakowa pierwszy pociąg z uchodźcami choceńskimi. Przyjedzie nim około 1000 uchodźców. Jutro wieczorem odbędzie się posiedzenie komitetu opieki nad uchodźcami w sprawie przyjęcia przybywających uchodźców na dworcu krakowskim i umieszczenia ich w mieście. Zwracamy uwagę, iż przybywający uchodźcy mają prawo przez cztery tygodnie pobierać zasiłek rządowy. Zasiłek ten będzie wypłacany powracającym obecnie uchodźcom nie w magistracie, jak to miało miejsce dotychczas, lecz w dyrekcji policji.

Targ dzisiejszy był trochę więcej ożywiony, niż zazwyczaj; dowieziono zwłaszcza dużo drobiu, a masła było poddostatkiem. Panował natomiast prawie zupełny brak jarzyn, których ceny poszły znacznie w górę. Nie było też prawie zupełnie jaj. Ceny mleka znów podskoczyły, płacono bowiem 46 hal. za litr niebieranego mleka.

Program wykładów Uniwersytetu Ludowego: Dnia 24 listopada prof. M. Raciborski: „Przystosowanie i postęp“; 25 listopada dr St. Zathej: „O wartości cierpienia“; 27 listopada H. D'Abancourt:

„Współczesność“; 28 listopada H. Radlińska: „Powstanie listopadowe“; 29 listopada dr St. Zathej: „O wartości ofiary“; 30 listopada dr M. Szerer: „Jednostka, a społeczność w czasie wojny“; 1 grudnia K. Czapiński: „Kryzys w socjalizmie współczesnym“; 2 i 3 grudnia H. Radlińska: „Z dziejów podziemnej pracy w Polsce“; 5 grudnia dr St. Zathej: „O wartości cierpienia“; 6 grudnia W. Krzyżanowska: „Konfederacja barska“.

Wykłady odbywać się będą w sali Czytelni Uniwersytetu Ludowego (Dunajewskiego 7, I. piętro). Wstęp 20 hal., członkowie 10 hal.

Przywóz leków, przetworów aptecznych i wyrobów chirurgicznych z Niemiec. Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie zwraca uwagę interesentów, iż podania o zezwolenie na wywóz powyższych artykułów z państwa niemieckiego przedkładać należy w 7-miu odbitkach do wizowania departamentowi sanitarnemu ministerstwa spraw wewnętrznych.

Poświadczone w ten sposób prośby, które wnieść mogą wyłącznie uprawnieni kupcy względnie wytwórcy, przedkładać należy c. i k. Poselstwu austriacko-węgierskiemu w Berlinie. Pierwszą prośbę zaopatrywać ma poświadczeniem Izba handlowa i przemysłowa.

Ochrona zabytków uszkodzonych wskutek wojny. Na cele zabezpieczenia i ochrony uszkodzonych skutkiem wojny zabytkowych kościołów Galicji zachodniej i środkowej wyznaczył rząd subwencję w wysokości 250.000 koron. Dla umożliwienia wykonania tychże robót wobec ogólnie panującego braku robotnika przyrzekły władze wojskowe w miarę możliwości udzielać pomocy swych sił fachowych. Roboty ochronne, których znaczna część jest już w toku, przeprowadzone będą w możliwie najszybszym czasie pod naczelnym kierunkiem konserwatora krajowego dra Tadeusza Szydłowskiego i nadzorem technicznym p. architektki Kaz. Wyczyńskiego według opracowanego przez tychże programu a zatwierdzonego przez c. k. Komisję Centralną dla opieki nad zabytkami w Wiedniu.

Informacji dla interesowanych udziela c. k. krajowy Urząd konserwatorski, Kraków, ul. Łobzowska 4 II. p.

Kalendarz „Legionista Polski“ na rok 1916 ukazał się w druku nakładem Naczelnego Komitetu Narodowego i jest do nabycia w głównej składnicy wydawnictw N. K. N. Kraków, plac Maryacki 9, jak również we wszystkich księgarniach. Ozdobiony pięknymi ilustracjami z życia Legionów zawiera oprócz kalendarium i szematyzmu oddziałów N. K. N. szereg artykułów pióra prezesa Jaworskiego, Limanowskiego, biskupa Bandurskiego, Daniłowskiego, O. Floryana Kapucyna, Sokolnickiego, Opałka i innych. Bogato reprezentowana jest poezja, sławiąca czyny bohaterkie Legionów. Cena pojedynczego egzemplarza 2:50 kor.

Repertuar teatru ludowego.

Wtorek: „Moralność pani Dulskiej“.
Czwartek: „Wesoła przekupka“, wodewil ze śpiewami i tańcami (występ A. Zimajer).